

la segona sèrie dels estudis morals, socials i polítics del Sr. Duran i Bas; la seva conferència sobre *El valor econòmic i social de l'invent* (que donà en 1917 als alumnes de l'Escola Industrial) i tants altres treballs de caràcter jurídic-econòmic escampats en publicacions diverses, contribueixen, amb els dos discursos inaugurals esmentats, a fer ressaltar el valor d'En Rahola com a jurisconsult, en el millor i més ampli sentit d'aquest mot. Darrerament, el seu *Catecismo de ciudanía* (1919) contenia, explicada en forma didàctica, la seva concepció dels deures civils.

Com a historiador tingué gairebé sempre com a objectiu l'estudi de les doctrines i de les institucions econòmiques, principalment de la nostra terra. El seu assaig sobre *Economistas españoles de los siglos XVI y XVII* (1886) té l'interès per nosaltres de l'exposició de doctrines d'alguns autors catalans poc coneguts. Els treballs *Sorteo de calas entre los pescadores de Cadaqués* (*Revista general de Legislación y Jurisprudencia* de Madrid, 1898) i *Algunas noticias acerca de las antiguas comunidades de pescadores en el cabo de Creus* (*Memorias de la Real Academia de Buenas Letras*, t. VIII, p. 451) són molt apreciables, i representen una aportació valuosa per la reconstitució del dret consuetudinari i de l'economia popular antiga del nostre país, que fou aprofitada per En Costa en la seva obra sobre el col·lectivisme agrari a Espanya. Els opuscles titulats *Del comerç antic i modern de Tarragona* i *Los antiguos banqueros de Cataluña y la «Taula de Cambi» de Barcelona* (tots dos de l'any 1911), així com la part històrica del seu treball *Del Comerç y de la industria de Catalunya*, publicat en la *Geografía general de Catalunya* d'En Carreras Candi, són indicis reveladors de l'excel·lent resultat que hauria pogut donar també l'activitat d'En Rahola en aquest gènere d'estudis si hi hagués estat esmerçada més preferentment; el segon, sobre tot, és l'esbós d'una monografia que hauria pogut ser ben important, i en ell són donats a conèixer documents inèdits de força interès. Altres treballs de caràcter històric són el consagrat als Diputats per Catalunya a les Corts de Càdiç, llegit l'any 1911 a l'Acadèmia de Bones Lletres, de la qual formava part En Rahola des de 1902; i els *Comentarios a un vers famós del Dant* («L'avara povertà di Catalogna»), que tendeixen a demostrar com l'excels poeta es referia en dit vers no al poble català, sinó al rei Frederic de Sicília i a la seva cort.

La seva actuació política fou també sempre útil a la causa de Catalunya. Representà a les Corts espanyoles els districtes de Barcelona (1905), Vilademuls (1906) i Igualada (1907); i després fou senador per Girona. Per altra part, ocupà en 1914 la Presidència de la Societat Econòmica d'Amics del País, i li foren confiats encara altres càrrecs de distinció. Portat del seu amor als infants i en record de la seva esposa, bastí generosament a Cadaqués unes magnífiques escoles.

En Rahola visqué — com ha dit En Carreras Artau — «en una perpètua primavera d'ideals, sense el més petit entelament del desengany, sense fatiga per causa de les ocupacions o de l'edat». Una atraient afabilitat i una serena senzillesa, completades amb una conversa sempre agradable, interessant i correctíssima, afegien encara múltiples caires de simpatia a la seva personalitat.

Morí el dia 10 de novembre de 1919, deixant vinculat amb el seu nom un bell recort.—F. V. T.

Mn. Salvador Bové

Nat a Reus en 1869, morí a la Seu d'Urgell en l'any 1915. Era canonge Magistral de la Catedral Urgel·lesa, des de 1909.

De jove s'havia significat ja pel seu catalanisme i per la seva afició als estudis històrics. En 1894 li fou premiat als Jocs Florals de Barcelona el seu treball: *Institucions de Catalunya. Les Corts, la Diputació, lo Concell de Cent, los Gremis y'l Consolat de Mar*, obra interessant per al coneixement del Dret públic antic del nostre país i el principal mèrit de la qual consisteix en haver combinat un conjunt d'indicacions estampades en altres obres amb algunes notícies i documents recollits mitjensant la seva investigació personal. El mateix any 1894 li fou premiat en un Certamen de la Joventut Catòlica de Barcelona l'assaig crític sobre *Lo canonge Pau Claris*, vindicatiu de la actuació del gran patriota. En els dos anys següents li foren premiats successivament als Jocs Florals de Barcelona l'*Estudi sobre lo Bisbe d'Osca En Vidal de Canyelles, consultor del Rei Don Jaume y sa significació jurídica* (1895), treball que no és pas de primera mà, i l'*Assaig crític sobre'l filòsof barceloní En Ramon de Sibiude* (1896), que motivà una aspre crítica del Sr. Prat de la Riba i una polèmica amb Mn. Frederic Clascar. Cal esmentar també d'aquests primers temps de producció de Mn. Bové el seu treball intítulat *La escola jurídica catalana: En Francesch Martí y Viladamor*.

Però ço que després vingué a caracteritzar especialment la personalitat literària del Dr. Bové

foren els seus estudis sobre la filosofia luliana, dels quals els principals són: *La Filosofía nacional de Catalunya* (1902), diversos articles en l'*Homenatge al Doctor Arcangèlic* i a la *Revista Luliana* (de la qual fou fundador i Director), *El sistema científico luliano* (1908), *Al margen de un discurso* (1912), *Santo Tomás de Aquino y el descenso del entendimiento (Platón y Aristóteles armonizados por el Beato Raimundo Lulio)* (1913). Tot l'entusiasme del Dr. Bové era per exaltar a Ramon Llull, no pas pel seu preuat valor literari, sinó com a filòsof i teòleg; tendia exclusivament a estudiar les doctrines del polígraf mallorquí, sense voler-se capturar de l'interès artístic dels seus escrits en llengua vulgar, arribant fins a l'extrem de creure que aquests podien perjudicar i tot el caire científic de la seva personalitat. — F. V. T.

Joaquim Almeda i Roig

Nat a la Selva de Mar en 1843, morí en aquest mateix poble el dia 21 de setembre de 1915. En 1870 obrí a Barcelona el seu despatx d'advocat que va arribar a ésser freqüentat per nombrosos clients i també per diverses personalitats que acudien a l'Almeda per a demanar-li consell o encarregar-li dictamens sobre qüestions de Dret. Alguns d'aquests dictamens han estat recentment publicats en un volum; altres havien aparegut a la «*Revista Jurídica de Catalunya*»; en ells ressalta la claretat de redacció i la abundor de doctrina jurídica. Devot del Dret Català i ben penetrat del seu esperit, en el Congrés de Jurisconsults catalans de 1880 fou eloqüent defensor que va fer triomfar la seva causa, contra dels detractors i partidaris de la unificació legal de Catalunya amb Castella. Llavors va redactar un Promtuari de legislació civil catalana que fou imprès en 1899. A la «*Revista de Legislación y Jurisprudencia*», de Madrid, hi havia publicat en 1895 un article sobre *La Constitución de D. Pedro III en 1339*, i en un volum d'*Homenaje a S. S. León XIII* hi ha també un escrit de l'Almeda en defensa del *Poder temporal de los Papas*.

Tanta era la seva reputació com a jurisconsult que en 1899 fou elegit Degà del Col·legi d'Advocats, i més endavant fou portat en dos cursos successius a la Presidència de la Acadèmia de Jurisprudència, des de la qual llegí dos discursos inaugurals sobre *La costumbre como fuente de Derecho*, i *Estado del Derecho Catalán*. Fou també un dels vocals de la Comissió oficial encarregada de redactar el projecte de llei referent a la conservació d'institucions de dret civil català, a la qual presentà un avant-projecte redactat per ell i un altre jurista barceloní ben acreditat, membre de la mateixa comissió, En Martí Trías i Domènech († en 1914); aquest treball representava una tendència distinta de la que's concretava en l'avant-projecte d'En Permanyer.

En la seva joventut l'Almeda s'havia dedicat a l'ensenyança, havent estat durant alguns anys a la Facultat professor suplent de la càtedra de Dret romà, estudi per al qual tingué sempre gran afició. Per altra part en el seu despatx completà la formació jurídica de molts joves advocats que hi practicaren com a passants.

L'Almeda fou essencialment i exclusivament un jurista. Fora de l'exercici de la seva carrera no tingué altra vocació; tota la seva vida la passà a Barcelona, treballant, o a la finca que posseïa al seu poble, per les vacances. — F. V. T.

D. Eduard de Hinojosa

Una de les figures de major relleu en el camp dels estudis històrico-jurídics, a la Península Ibèrica, fou l'Excm. Sr. D. Eduard de Hinojosa i Naveros. El seu prestigi ultrapassà les fronteres, i en els principals centres de la cultura europea fou millor apreciada la seva labor que en son propi país. Nat a Alhama de Granada en 1852, morí a Madrid el 19 de maig de 1919.

Bona part de la seva activitat científica va estar consagrada a l'estudi del Dret i de la organització social del nostre país en l'Edat Mitjana; aprofitant el Sr. Hinojosa els moments lliures de les dugues temporades que va exercir el càrrec de governador civil de Barcelona (i, entre mig, un viatge particular) per investigar en diversos arxius de Barcelona, Vich i Girona. Fruit d'aquestes recerques, abundoses i acientsades, així com d'un pregon estudi dels nostres antics monuments legislatius, de la vella literatura jurídica catalana i d'una escollida bibliografia moderna (predominant-hi especialment la germànica), fou el llibre interessantíssim, que du per títol *El régimen señorial y la cuestión agraria en Cataluña durante la Edad Media* (1905), del qual n'havia estat ja un esboç el discurs sobre *La payesía de remensa en Cataluña*, que